

HEYDƏR ƏLİYEVİN DÖVLƏTÇİLİK TƏLİMİ

İsa Həbibbəylinin tədqiqatlarında

Salatın ƏHMƏDLİ,
dosent

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının yetirməsidir. Görkəmli dövlət xadimi bəşər tarixində siyasi uzaqgörənliyi, vətəndaş təəssübkeşliyi ilə seçilən tarixi şəxsiyyətlərdən biridir. Polad iradəsi, fenomen biliyi, böyük siyasi təcrübəsi bunu deməyə əsas verir ki, Azərbaycan xalqının böyük dövlətçilik təcrübəsi vardır və Heydər Əliyev o böyük dövlətçilik təcrübəsini hərtərəfli mənimsəmiş dahi şəxsiyyətdir. Hər şeydən öncə Heydər Əliyev azərbaycanlıdır, vətəninə sevnən, onun humanist iradəsini dünyada ifadə edən, azərbaycançılığı həyatının mənası bilən, hər sahədə ənənələrinə sadıq Azərbaycan vətəndaşıdır: “Hər bir insan üçün milli mənsubiyyəti onun qürur mənbəyidir. Həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir və biz azərbaycançılığı – Azərbaycan dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, adət-ənənələrini yaşatmalıyıq”. (Heydər Əliyev)

Qeyd etmək yerinə düşər ki, İsa Həbibbəylinin tədqiqatlarında mühüm yer tutan məsələlərdən biri də Azərbaycanın dövlətçilik məsələləridir. İctimai xadim, Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişafında müəyyən qədər xidmətləri olan İsa Həbibbəylinin siyasi yönümlü tədqiqatlarında ümummilli lider Heydər Əliyevin fəaliyyətinin təhlil və tədqiqi mühüm yer tutur. Onun “Heydər Əliyev dövlətçilik təlimi və müasir dövr” kitabı bu cəhətdən çox qiymətli-dir: “Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin 2012-ci il dekabrın 22-də keçirilmiş dördüncü çağırış, altıncı sessiyasında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri Vasif Talıbov müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu ümummilli lider Heydər Əliyevin 90 illiyi şəərəfinə 2013-cü il Naxçıvan Muxtar Respublikasında “Heydər Əliyev ili” elan etmişdir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin 90 illiyinin Naxçıvan Muxtar Respublikasında keçirilməsi ilə əlaqədar Ali Məclis sədrinin 14 fevral 2013-cü il tarixli Sərəncamı ilə Tədbirlər Planı təsdiq olunmuşdur. Həmin Tədbirlər Planına əsasən çap olunan monoqrafiyada

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin böyük xidmətlərindən, yeni epoxada Naxçıvan Muxtar Respublikasında gedən ictimai-siyasi proseslərdən və elmi-mədəni hadisələrdən bəhs edilir”.

XX əsrin böyük simalarından biri olan, dünya siyasəti arenasında özünə layiqli yer tutan dövlət xadimi Heydər Əliyevi “yeni Azərbaycanın böyük yaradıcısı və qurucusu, əsl mənada xilaskar və müdrik rəhbər”i kimi təqdim edən İsa Həbibbəyli “beynəlxalq aləmdə, dünya siyasəti miqyasında da mühüm simalardan biri hesab edilməsi”ni haqlı olaraq “hər bir azərbaycanlı üçün qürur və iftixar mənbəyi” kimi qiymətləndirir: “Türk-müsəlman dünyası Heydər Əliyevin simasında Sovetlər İttifaqı kimi nəhəng bir dövlətin əsas rəhbərlərindən biri səviyyəsinə qədər yüksələ bilmiş, dünya şöhrəti qazanmış, adlı-sanlı nümayəndəsini görmüşdür. Qərb siyasətində Heydər Əliyev uzaqgörən siyasətçi və cəsarətli dövlət xadimi kimi qəbul olunmuşdur. Bu görkəmli dövlət xadiminin böyük siyasətin qrossmeysteri adlandırılması onun fəaliyyətinin və xidmətlərinin dünya miqyasında hansı yüksək meyarlarla qiymətləndirildiyini aydın şəkildə nümayiş etdirir. Buna görədir ki, dünyanın müxtəlif ölkələrində Heydər Əliyev haqqında ciddi araşdırmalar aparılmış, ona həsr olunmuş çoxsaylı elmi, siyasi və bədii əsərlər yazılmışdır”.

Heydər Əliyevin əbədi olaraq Azərbaycan xalqının və böyük siyasətin tarixinə daxil olduğu, “dövlətçilik fəaliyyəti həmişə ölkənin və xalqın taleyi və müqəddəratı, xilas və inkişafı ilə” üzvi vəhdət təşkil etdiyi, onun Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin, bütövlükdə yeni Azərbaycanın qüdrətli yaradıcısı və böyük qurucusu kimi dəyərləndirildiyi təqdir edilir: “Müstəqil Azərbaycan Heydər Əliyevin möhtəşəm əsəridir. Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin adı və xidmətləri ilə bağlı olan hər bir hadisə Azərbaycanın müstəqillik tarixinin qiymətli səhifələrini təşkil edir. Sözü geniş mənada Heydər Əliyev azərbaycançılıq idealının rəmzinə çevrilmişdir. Heydər Əliyevin çətin, keşməkeşli və mənalı həyatı, böyük mübarizə yolu müstəqil Azərbaycan dövlətinin epopeyasıdır”.

Ümummilli lider Heydər Əliyev xalqın böyük şəxsiyyəti kimi ölümündən sonra da unudulmayan tarixi bir şəxsiyyət olaraq qalmaqdadır. Onun 90 illik yubileyini ölkəmizin məsuliyyətli və şərəfli tarixinin böyük hadisəsi kimi qeyd edilməsini, bu tarixi yubileyin müstəqil Azərbaycanda milli dövlətçiliyin yüksək təntənəsi olduğunu, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin “Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin 90 illik yubileyi haqqında” 21 yanvar 2013-cü il tarixli Sərəncamının xalqımızın taleyində xüsusi yeri və rolu olan qüdrətli rəhbərə ümumxalq ehtiramını dövlət səviyyəsində ifadə edən mühim siyasi-tarixi sənəd” olduğunu bildiren İsa Həbibbəyli dövlət Sərəncamında öz əksini tapmış fikirləri (“Dahi Heydər Əliyev şəxsiyyətinin Azərbaycan döv-

lənçilik tarixində müstəsna yeri vardır. Azərbaycançılıq məfkurəsinin parlaq daşıyıcısı kimi Heydər Əliyev öz müdrik siyasəti, dönməz əqidəsi və tarixi uzaqgörənliyi sayəsində milli dövlətçilik ideyasının gerçəkləşdirilməsinə, müasir Azərbaycan dövlətinin qurulmasına və xalqımızın müstəqillik arzusuna çatmasına nail olmuşdur. Məhz Heydər Əliyevin fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycan özünün geostrateji, iqtisadi və mədəni potensialından istifadə edərək Şərqlə Qərb arasında etibarlı körpü rolunu oynamağa başlamış və dünyanın ən dinamik inkişaf edən ölkələrindən birinə çevrilmişdir. Azərbaycanda müasir demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğu, vətəndaş cəmiyyətinin təşəkkülü, milli-mənəvi dəyərlərə qayıdış və elmin, təhsilin, mədəniyyətin

inkişafı əbədi surətdə Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.”) görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev dühasına bütövlükdə Azərbaycan xalqının yüksək ehtiramını və böyük qiymətini bildiren ürək sözləri kimi səsləndiyini söyləyir.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirir ki, bu gün də ölkəmizdə ulu öndər Heydər Əliyevin böyük ideyaları ardıcılıqla və dönmədən, uğurla həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev müstəqil Azərbaycanı yaradıcılıqla, yeni epoxanın reallıqlarına uyğun şəkildə böyük sürətlə inkişaf etdirərək “yeni sabahlara doğru aparır”. Beynəlxalq aləmdə də ölkəmiz “özünəməxsus mühüm nüfuz malik dövlətlər sırasına çıxmışdır”. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbovun illərdən bəri ardıcıl olaraq həyata keçirdiyi düşünülmüş kompleks tədbirlərin sayəsində yaranmış müasir Naxçıvan Heydər Əliyevin dövlətçilik təliminin “yeni tarixi mərhələdəki böyük inkişafına nümunədir”.

Filologiya elmləri doktoru Elnarə Akimova yazır: “Heydər Əliyev əvvəl milli məfkurəni, sonra müstəqil dövləti yaratdı. Bu baxımdan minillik dövlətçilik tariximizə milli məfkurəyə istinad edən ilk və yeni Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi daxil oldu. Milli müstəqilliyi qazandığımız 90-cı illərdə deyil, eləcə də hakimiyyətdə olduğu sovet epoxası daxilində ədəbiyyatı nəinki iqtisadiyyatın, eləcə də siyasətin, gücün ayağına vermədi. Bütün fəaliyyəti dövründə ədəbiyyata, onun müxtəlif dövrlərində yaşayıb-yaratmış ədiblərinə qədirşünas mövqedən yana-

şan Heydər Əliyevin rəhbər kimi özəliyi, bəlkə də, elə buradan başlayır”.

Naxçıvan MR Ali Məclisinin 22 dekabr 2012-ci il tarixli dördüncü çağırış, altıncı sessiyasında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbov tərəfindən 2013-cü ilin Naxçıvanında “Heydər Əliyev ili” elan edilməsini də “müstəqil Azərbaycanın böyük qurucusuna bəslənən ümumxalq ehtiramını” ifadə etdiyini, Heydər Əliyevin 90 illik yubileyini və Naxçıvan Muxtar Respublikasında “Heydər Əliyev ili” ilə əlaqədar həyata keçirilən genişmiqyaslı tədbirləri “xalqımızın Ulu Öndəri qarşısında mənalı bir hesabatdır, onun parlaq adı və ideyaları ilə bağlı olan bütün məsələlərin qətiyyətlə və yaradıcılıqla davam etdiriləcəyinə böyük təminatdır”, – deyir.

Görkəmli dövlət xadiminin 90 illik yubileyinin Naxçıvan Muxtar Respublikasında qeyd olunması, Naxçıvan Ali Məclis Sədrinin 14 fevral 2013-cü il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş Tədbirlər Planı Azərbaycanın ayrılmaz bir parçası olan Naxçıvanda böyük dühanın ideyalarının dönmədən həyata keçirilməsinə dair “hərtərəfli şəkildə işlənmiş mükəmməl bir proqram” olması açıqlanır: “Qısa müddətdə başa çatdırılan layihələr, davam etdirilməkdə olan quruculuq prosesləri və geniş ictimai-mədəni tədbirlər Naxçıvan Muxtar Respublikasında “Heydər Əliyev ili”nin yadigarları kimi tarixin yaddaşına əbədi olaraq həkk olunub. “Heydər Əliyev dövlətçilik təlimi və müasir dövr” adlı monoqrafiyada Naxçıvan Muxtar Respublikasında inkişafın bütün istiqamətlərini əhatə edən həmin böyük proqramın elm sahəsini əhatə edən hesabatının tərkib hissəsi kimi oxuculara təqdim edilir”. İsa Həbibbəyli “Dahilik və zaman, Azərbaycanın qurtuluş zərurəti və Heydər Əliyevin böyük xilaskarlıq missiyası” məqaləsində böyük şəxsiyyətin Azərbaycan dövlətçiliyinin qorunmasında misilsiz xidmətləri araşdırılır, təhlil edilir.

Ölkələrin və xalqların tarixində və taleyində baş verən məqamlarla bağlı siyasi baxışlarını açıqlayan İsa Həbibbəyli çətin dövrlərdə yaranmış ağır siyasi-hərbi vəziyyət, ictimai-iqtisadi və mədəni böhran “ölüm, ya olum” (Şekspir) sualını sərt şəkildə meydana qoyduğunu, XX əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində Azərbaycanın da belə bir gerçək sual qarşısında qaldığını, AXCP Müsavat hakimiyyətinin ölkəmizi cəmiyyət həyatının bütün sahələrini əhatə edən dərin böhran vəziyyətinə çatdırdığını qeyd edir: “Sual açıq və aydın idi: “Ölüm, ya olum!” Heç şübhəsiz, hər hansı xalq həmin sual qarşısında qalarsa, nə qədər çətin olsa da, mütləq “qalın” qərarını verərdi. Azərbaycan xalqı da varlığının, ölkənin bütövlüyünün, elan olunmuş müstəqilliyinin qorunub saxlanılmasını arzu edirdi. Ancaq mövcud hakimiyyət və onun rəhbərləri buna heç cür qadir deyildi. Ölkədə vətəndaş müharibəsi başlamışdı və 1993-cü ilin yazında bu müharibənin səngərləri artıq Bakı şəhərinə yaxın mövqələrdə də qurulmaqda idi.

(Davamı var)